

EL CAS DE L'ASSIGNATURA ESPORTS INDIVIDUALS III. NATACIÓ

Eduard Ramírez i Banzo

El canvi en el plantejament del sistema i la forma d'avaluació, qualitativament parlant, m'ha fet créixer com a docent i m'ha permès garantir l'atenció personalitzada del procés d'aprenentatge compartit. Pel que fa a la vessant quantitativa, de volum de feina, inicialment es va enfilar, però amb la visió compartida del procés d'aprenentatge i, per tant, de l'avaluació també, s'ha autoregulat força bé.

Passar de l'examen final, pràctic o teòric, tant se val, a una avaluació formativa i contínua ha estat possible gràcies a una voluntat de canvi alimentada per la necessitat d'adaptació d'un sistema d'avaluació (que no formatiu) que no contemplava el procés d'aprenentatge dels alumnes, per un altre que s'alimenta d'aquest procés. En aquest sentit, l'equip substitueix les individualitats, i el temps d'aprenentatge substitueix la immediatesa (Ramírez, 2012).

El plantejament de canvi que exposo en aquest apartat se centra en la rellevància que pren el fet de responsabilitzar-se del propi aprenentatge, però també del d'un company (Coll, 1993). D'aquesta manera, l'avaluació pren un caire regulador d'aprenentatge i esdevé un baròmetre del grau de satisfacció personal no solament pel que un mateix ha après, sinó també pel que ha ajudat a aprendre. I, per tant, del que ha après de l'altre. En aquest sentit, el contrast i *l'aprendre dels errors dels altres* fa créixer el propi aprenentatge tot fent-lo més participatiu (Bretones, 2002).

Anant al gra, intentaré resumir de forma esquemàtica el plantejament de l'avaluació *participativa* que proposo en una assignatura detallant-ne un dels instruments d'avaluació *formatius* utilitzats per a la seva avaluació:

L'assignatura contribueix al desenvolupament de diferents competències, entre les quals hi ha *l'aprenentatge cooperatiu*, la *capacitat d'observació i anàlisi*, i la *presa de decisions*. Així, els alumnes hauran de treballar en equip per traçar tant el seu propi procés d'aprenentatge com el dels altres. Cada alumne (amb l'ajuda del seu equip de treball) ha d'elaborar un document audiovisual que reflecteixi tant les estratègies utilitzades durant el procés d'aprenentatge dels estils de natació, com el resultat final. Els processos d'interacció entre iguals prenen aquí un paper protagonista en tant que s'hauran d'ajudar (i en el mateix sentit, s'hauran de deixar ajudar) durant el mateix procés (Coll, 1984). Una de les novetats que presento en aquest procés i en relació a la participació de l'alumnat en l'avaluació, és la responsabilitat que acceptem envers l'aprenentatge d'un mateix i de l'altre, reflectit al final de l'assignatura en forma de qualificació. Així, sempre que tot l'equip segueixi el procés d'aprenentatge de forma activa, la nota del treball no serà compartida amb el company (cadascú assoleix la seva qualificació personal), però sí dependent en el cas que un dels dos no aprovi. En aquest cas, la nota del que ha aprovat (amb l'ajuda de l'altre) queda congelada fins que el company millori el treball i també obtingui una qualificació positiva. L'aprovat, doncs, es reflecteix també en l'altre. I és que, si en el futur s'han de responsabilitzar de l'aprenentatge dels seus estudiants o del rendiment dels seus atletes, vet aquí un bon moment per començar a aprendre a descentralitzar l'atenció d'un mateix.

Per aconseguir millors aprenentatges, els alumnes han de conèixer totes les cartes referides a l'avaluació. Conèixer què se'ls està avaluant:

- Se'ls avalua com acompanyen els companys de l'equip (rúbrica 1) a través d'un procés de coavaluació.
- Se'ls avalua el treball tant a partir d'un procés de coavaluació contrastat amb un d'heteroavaluació (rúbrica 2).

En aquest sentit, la rúbrica (i la participació de l'alumnat en la seva elaboració) és un dels instruments formatius que utilitzo en aquesta assignatura (a part de la prova escrita i el treball escrit en grup) més ben valorat per l'alumnat, ja que reflecteix clarament els indicadors d'avaluació del mateix treball.

Seguint amb la idea d'una avaluació participativa, un cop finalitzats, els treballs es reparteixen entre alumnes de diferents equips i s'inicia un breu període de coavaluacions. En aquesta part del procés es demana als alumnes que intentin transferir una qualificació a l'avaluació del treball, sempre d'acord amb la rúbrica utilitzada. El contrast entre el que jo he fet i el que veig que han fet, segueix essent producte d'aprenentatge, fins i tot quan ja hem entregat el treball que sabem que està aprovat.

Finalment, pel que fa al volum de feina que suposa al professor, aquest és el mateix o bé s'incrementa lleugerament, ja que caldrà organitzar les coavaluacions i recollir-les per poder-les contrastar amb l'heteroavaluació. Respecte a l'alumnat, les tasques referents al procés d'avaluació passen a formar part del mateix procés d'aprenentatge dels alumnes.

Pel que fa a les conseqüències derivades de la participació de l'alumnat en aquest procés d'avaluació en destacaria les següents expressions recollides en forma d'opinió personal:

Dels alumnes⁹:

- *Mai m'havia hagut de responsabilitzar de l'aprenentatge d'un company tot i que els tenia molt a prop. Crec que això m'ha fet millor persona.*
- *El suport constant d'un company de classe ha fet que millori el meu rendiment.*
- *Veure la nota de la meua companya m'ha fet sentir molt bé.*
- *En tot moment sabia sobre què ens estàvem avaluant i si anava per bon camí o no.*
- *Ajudar a un company m'ha fet adonar del que jo també havia de millorar.*
- *Al final ja sabia que havia aprovat.*
- *En el procés d'elaboració d'aquest treball hem fet de professors fins al final.*

A continuació es mostra un dels instruments utilitzats durant l'assignatura a tall d'exemple:

En la primera de les dues rúbriques el que s'avalua és el procés d'acompanyament que ens ha fet un company durant el procés d'aprenentatge. Així que els indicadors estan relacionats amb tasques de suport al company sempre d'acord amb el seguiment de l'assignatura.

Pel que fa a la segona rúbrica, es coavalua el treball que ha elaborat un alumne d'un altre equip. Els indicadors a avaluar fan referència als apartats del treball i a la seva estructura.

9. Opinió extreta de diferents converses mantingudes i enregistrades durant el procés final d'avaluació compartida amb l'alumnat que va cursar l'assignatura durant el curs acadèmic 2011-2012.

Rúbrica 1. Coavaluació de les tasques d'anàlisi, observació i acompanyament per part del company:

Indicadors relacionats amb l'actuació de l'estudiant que observa i analitza l'execució del company/a	CRITERIS D'AVUACIÓ		
	1 (No apareix l'indicador)	2 (Apareix però amb poca claredat)	3 (Apareix de forma intensa i concreta)
M'observa i m'analitza. M'ajuda a identificar els meus errors tècnics	No es fixa en l'execució del company/a.	Es fixa en l'execució del company, però no extreu més d'un o dos errors i de forma genèrica.	Observa i analitza detalladament l'execució del company i fruit del contrast amb els coneixements teòrics és capaç d'identificar tots els errors.
Les activitats que em proposa l'observador són adequades i aconseguix corregir-me els errors	El company no corregeix cap error.	Corregeix algun error, però no tots.	Aconseguix corregir tots els errors del company.
S'expressa i es comunica amb claredat. Utilitza el <i>feedback</i> de forma correcte.	No presenta ni explica les tasques de forma correcta. No utilitza cap tipus de <i>feedback</i> .	A l'hora de presentar les tasques genera dubtes al company fruit de la seva explicació poc clara. Sempre utilitza el mateix tipus de <i>feedback</i> o el varia poc.	S'expressa amb claredat i mostra fluïdesa a l'hora de presentar i explicar les tasques i solucionar dubtes. Utilitza diferents tipus de <i>feedback</i> .
Es manté participatiu en el desenvolupament de les tasques de correcció. S'adapta als canvis que poden sorgir durant la pràctica.	No s'adona, i per tant, no reacciona davant de possibles situacions no previstes.	S'adona de les situacions que requereixen una actuació i fins i tot una modificació del guió preestablert tot i que presenta i guia les activitats sense fer-ho.	Està atent al ritme i al desenvolupament de l'activitat del company tot adaptant-la, si és necessari, en cada moment, d'acord a les situacions que es donen.

Rúbrica 2. Coavaluació del treball d'un company/a de classe d'un altre equip:

Indicadors relacionats amb l'actuació de l'estudiant que ajuda el company/a	CRITERIS D'AVUACIÓ		
	1 (No apareix l'indicador)	2 (Apareix però amb poca claredat)	3 (Apareix de forma intensa i concreta)
Selecciona correctament els errors tècnics	No s'identifiquen els errors tècnics.	S'identifica algun error de forma genèrica per a cada estil.	S'identifiquen de forma correcta els principals errors tècnics de cada estil.
Proposa exercicis de diferents tipus per corregir els errors tècnics	Els exercicis que proposa no són adequats per corregir els errors que presenta i/o no estan ben executats.	Proposa un sol exercici per corregir cada error o més d'un, però algun d'ells mal executat.	Proposa diferents tipus d'exercici de forma adequada per corregir cada error i els executa correctament.
Corregeix els errors tècnics millorant els estils de natació	No corregeix els errors dels estils de natació.	Corregeix els errors d'alguns estils, però encara ha de millorar tècnicament.	Corregeix de forma adequada els errors dels quatre estils i els neda de forma correcta.
Editatge DVD Descripció dels errors i exercicis de diferents tipus	No descriu els errors ni presenta els tipus d'exercicis que apareixen, seguint o no, l'ordre de progressió correcta.	Descriu i ordena els errors i els exercicis de forma correcta, però hi ha faltes d'ortografia.	Descriu de forma correcta els errors i els exercicis (especificant-ne el tipus) que presenta per ordre d'importància.